

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ
ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ
Α. Φλωρόπουλου
για μαθητές με απαιτήσεις

30
ΧΡΟΝΙΑ ΑΣΤΟΤΗΤΑΣ

<http://www.floropoulos.gr> - email: info@floropoulos.gr

• ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ: Βερανζέρου 6, Πλατεία Κάνιγγος, Τηλ.: 210-38.14.584, 38.02.012, Fax: 210-330.42.42
• ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: Λ. Βουλιαγμένης 244 (μετρό Δάφνης), Τηλ.: 210-9.76.76.76, 9.76.76.77

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Κυριακή 11 Ιανουαρίου 2015

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:

1. Μα πώς, είπε, θα τους αδικήσουμε και θα καταφέρουμε να ζουν χειρότερα, αν και είναι δυνατόν σ' αυτούς να ζουν καλύτερα;

Σου διέφυγε πάλι, είπα εγώ, φίλε μου, ότι ο νόμος δεν ενδιαφέρεται γι αυτό, με ποιο δηλαδή τρόπο μια οποιαδήποτε κοινωνική ομάδα μέσα στην πόλη θα ευτυχεί υπερβολικά, αλλά μηχανεύεται ώστε να συμβεί αυτό σε ολόκληρη την πόλη, ενώνοντας αρμονικά τους πολίτες και με την πειθώ και με τη βία, κατορθώνοντας να μοιράζονται ο ένας με τον άλλον την ωφέλεια, όποια τυχόν μπορεί ο καθένας να προσφέρει στο κοινό, και ο ίδιος εκπαιδεύοντας τέτοιους πολίτες στην πόλη, όχι για να αφήσει να στρέφεται ο καθένας όπου θέλει, αλλά για να τους εφαρμόζει ο ίδιος στο δεσμό που φυλάσσει την πόλη ενωμένη. Αλήθεια, είπε. Πραγματικά το ξέχασα.

Σκέψου, λοιπόν, είπα εγώ, Γλαύκωνα, ότι ούτε θα αδικήσουμε όσους γίνονται φιλόσοφοι στην πόλη μας, αλλά θα μιλάμε δίκαια απέναντί τους, όταν τους πείθουμε με επιχειρήματα να φροντίζουν και να προσέχουν τους άλλους.

2. Οι φιλόσοφοι είναι οι "φύλακες" και γενικά οι άρχοντες της πλατωνικής πολιτείας, οι οποίοι είναι εξαιρετικές φύσεις και προικισμένοι με ικανότητες.

Κατά τον Σωκράτη έχουν την ηθική υποχρέωση να αναγκάζονται να ανεβαίνουν στον χώρο εκτός σπηλαίου και να γνωρίζουν το Αγαθό «τάς τε βελτίστας φύσεις αναγκάσαι ἀφικέσθαι ... τὴν ἀνάβασιν». Στη συνέχεια, επειδή θα θέλουν να παραμείνουν εκεί για πάντα, δεν πρέπει να τους επιτραπεί αυτό «ἐπειδὴν ἀναβάντες ... ἐπιτρέπειν αὐτοῖς». Δηλαδή δεν πρέπει να παραμένουν εσαεί στον κόσμο της θεωρίας, όπως συνέβαινε την εποχή του Πλάτωνα (ὅ νῦν ἐπιτρέπεται). Αυτή την πρακτική οι οικιστές της ιδανικής πολιτείας πρέπει να την αποτρέψουν. Οι «βέλτιστες φύσεις», αφού θα έχουν εκπαιδευτεί ορθά και θα έχουν φιλοσοφήσει, οφείλουν να κατέβουν στο σπήλαιο, δηλαδή στην πρακτική πολιτική, για να αναλάβουν το έργο της διαφώτισης και διακυβέρνησης των δεσμοτών «Τὸ αὐτοῦ, ἦν δ' ἐγώ, καταμένειν καὶ μὴ ἐθέλειν πάλιν καταβαίνειν ... τοὺς δεσμώτας», μετέχοντας μάλιστα με τους δεσμώτες στις ίδιες τιμές, είτε αυτές είναι ταπεινές είτε σπουδαίες «τιμῶν, ... εἴτε σπουδαιότεραι». Με τη λέξη «τιμῶν» εννοούνται οι τιμητικές διακρίσεις, οι οποίες είναι απόρροια της συμμετοχής στα δημόσια αξιώματα. Ειδικότερα οι φύλακες θα πρέπει όταν φτάσουν στην ηλικία των 35 ετών να άρχουν στον πόλεμο και να αναλαμβάνουν αξιώματα που αρμόζουν στους νέους. Όταν γίνουν 50 ετών, τότε πια μπορούν να μοιράζονται τον χρόνο τους ανάμεσα στη φιλοσοφία και στην άσκηση της

εξουσίας. Όταν θα έχουν εκπαιδεύσει τους διαδόχους τους θα είναι έτοιμοι πια να φύγουν από τη ζωή και να κατοικήσουν στις νήσους των Μακάρων.

Αυτό το χωρίο μπορεί να θεωρηθεί υπαινικτικό για τον ίδιο τον Πλάτωνα, αφού ο ίδιος, παρόλο που ήταν πεπαιδευμένος, δεν ασχολήθηκε με την ενεργό πολιτική. Όπως ομολογεί στην Ζ' Επιστολή του, όταν ήταν νέος επιθυμούσε να ασχοληθεί με τα κοινά, αλλά η επιβολή της τυραννίδας των Τριάκοντα και τα τραγικά γεγονότα που ακολούθησαν την κατάλυσή της (καταδίκη του Σωκράτη σε θάνατο), τον κράτησαν σε απόσταση από την τρέχουσα πολιτική. Όμως, δεν παραιτήθηκε, αλλά προσπάθησε να εφαρμόσει, με κίνδυνο μάλιστα της ζωής του, τις θεωρίες του για την αναμόρφωση της πολιτικής ζωής, στις Συρακούσες, χωρίς όμως επιτυχία. Έτσι, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι όλα τα πολιτεύματα της εποχής του ήταν διεφθαρμένα. Επομένως, είναι φανερό πως όταν διατυπώνει στο έργο του την άποψη για το υπέρτατο χρέος των φιλοσόφων να συμμετέχουν στο έργο της επίλυσης των πρακτικών προβλημάτων, δεν είναι γι' αυτόν απλώς θεωρητικός λόγος. Παρά τις απογοητεύσεις του, ο Πλάτωνας πίστευε ότι η ορθή παιδεία μπορεί να επιδράσει αποφασιστικά στην πολιτική ζωή. Με τα συγγράμματά του και με την ίδρυση της Ακαδημίας προσπάθησε να επηρεάσει εμμέσως τα πολιτικά πράγματα όχι μόνο στην πόλη του, αλλά και σε πανελλήνια κλίμακα.

Ο Γλαύκων από την άλλη πλευρά με μία ρητορική ερώτηση, η οποία αρχίζει με έκφραση διαμαρτυρίας και αγανάκτησης («Ἐπειτα»), θεωρεί αδικία το να αποδίδεται ένας τέτοιος ρόλος και ένα τέτοιο χρέος στους φιλοσόφους, γιατί αν απαρνηθούν τις φιλοσοφικές τους αναζητήσεις και τη γαλήνια ζωή τους, θα γίνουν δυστυχισμένοι «Ἐπειτ', ἔφη, ἀδικήσομεν ...δυνατὸν αὐτοῖς ὄν ἄμεινον;». Ο Γλαύκων, λοιπόν, βλέπει το δίκαιο από τη σκοπιά του ατομικού συμφέροντος και θεωρεί άδικο να παραβλέπεται η επιθυμία του ατόμου στο όνομα της δικαιοσύνης. Άλλωστε ο Γλαύκων υποστήριξε ότι η δικαιοσύνη είναι μια υποκριτική κοινωνική σύμβαση που επιβάλλεται από τους πολλούς για την αυτοπροστασία τους. Ο Γλαύκων εκφράζοντας μια ατομοκεντρική αντίληψη δεν μπορεί να δει τη γνώση ως προϋπόθεση υπέρβασης της ατομικής συνείδησης προς την κατεύθυνση της κοινωνικής συνείδησης.

3. Ο νόμος είναι ένας γραπτός κανόνας που θεσπίζεται από το κράτος και ρυθμίζει τις σχέσεις των πολιτών μεταξύ τους και προς το κράτος. Καθώς δημιουργήθηκε από τους ανθρώπους αποτελεί το αποτέλεσμα μιας σύμβασης.

Η άποψη του Πλάτωνα (που εκφράζεται με το στόμα του Σωκράτη) σχετικά με τον σκοπό του νόμου είναι ότι ο νόμος πρέπει να φροντίζει ώστε η ευδαιμονία να διασφαλίζεται για ολόκληρη την πόλη, και όχι μόνο για μια ομάδα πολιτών. Στο κείμενο τονίζεται ότι ο νόμος αποβλέπει στο κοινό καλό, στην ευπραγία του συνόλου και όχι στην ευτυχία μιας κοινωνικής ομάδας (ἐν ὅλῃ ...ἐγγενέσθαι). Επιδιώκει δηλαδή να εξασφαλίσει τη συλλογική ευτυχία έναντι της ατομικής. Όταν μια τάξη ευτυχεί και οι άλλες δυστυχούν, τότε υπάρχει δυσαρμονία στην πόλη και αστάθεια. Ο Σωκράτης λοιπόν βλέπει το δίκαιο και το άδικο από τη σκοπιά του καλού του συνόλου και όχι του ατομικού συμφέροντος. Με ποιους τρόπους όμως ο νόμος επιδιώκει την ευτυχία του συνόλου;

Αρχικά, εξασφαλίζοντας τη συνοχή και τη συγκρότηση των πολιτών σε αρμονικό σύνολο. Στοχεύοντας δηλαδή να κάνει τις τρεις τάξεις της πολιτείας να συνεργάζονται και να μην έχουν μεταξύ τους εχθρικές διαθέσεις («συναρμόττων τοὺς πολίτας»). Η αρμονία αυτή, η οποία αποτελεί τη βάση της ιδανικής πολιτείας, προκύπτει αφενός από την υποταγή του κατώτερου στον ανώτερο και αφετέρου από την προσφορά των φυλάκων-αρχόντων στο κοινωνικό σύνολο. Επιπλέον, ο νόμος επιδιώκει να διαμορφωθεί η συλλογική συνείδηση και να καλλιεργηθεί κλίμα συνεργασίας μεταξύ των πολιτών. Στόχος του είναι να συνεισφέρουν

όλοι στο κοινό καλό μέσα στο οποίο ο καθένας θα ωφελεί τους συμπολίτες του και ταυτόχρονα θα απολαμβάνει την ωφέλεια που θα προσφέρουν οι άλλοι («μεταδιδόναι...ὠφελεῖν»). Ταυτόχρονα, ο νόμος χρησιμοποιεί το σύνολο των πολιτών για τη συνοχή της πόλης, όμως θέτει όρια και περιορισμούς στη συμπεριφορά τη δική τους, αλλά και των φιλοσόφων-βασιλέων, ώστε να μην παρεκτρέπονται και διαταράσσουν τη συνοχή της πόλης. («καὶ αὐτὸς ἐμποιῶν ... ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως»). Με τον τρόπο αυτό περιορίζεται η ασύδοτη δράση του καθενός (οὐχ ἵνα ἀφιῆ...βούλεται) και οι πολίτες συνειδητοποιούν ότι έχουν κάποιον συγκεκριμένο ρόλο να διαδραματίσουν στην πολιτεία.

Προκειμένου ο νόμος να πετύχει τον σκοπό του, ο Σωκράτης αναφέρει ότι χρησιμοποιεί την πειθώ και τον καταναγκασμό, δύο βασικά μέσα που είναι απολύτως θεμιτά. Με αυτά κατευθύνονται και καθοδηγούνται οι πολίτες, ώστε να δημιουργηθεί ένα αρμονικό σύνολο μέσα στο οποίο ο κάθε πολίτης θα ωφελεί τους συμπολίτες του, όπου είναι ικανός και ταυτόχρονα θα απολαμβάνει την ωφέλεια που θα προσφέρουν οι άλλοι.

Η μέθοδος της πειθούς, της χρήσης, δηλαδή, λογικών επιχειρημάτων απευθύνεται κυρίως στους πεπαιδευμένους πολίτες. Οι τελευταίοι δεν αναγκάζονται, αλλά συνειδητά παροτρύνονται να ακολουθούν τον νόμο. Αυτό βέβαια απαιτεί την κατάλληλη διαπαιδαγώγηση, την καλλιέργεια της κοινωνικής τους συνείδησης, που θα τους επιτρέψει να υπακούουν στους νόμους χωρίς άσκηση πίεσης. Η παιδεία θα συμβάλει, ώστε οι πολίτες να συνειδητοποιήσουν τον κοινωνικό τους ρόλο, να παραμερίσουν το προσωπικό τους συμφέρον και να προσφέρουν αλληλοβοηθούμενοι ό,τι είναι δυνατόν στην πολιτεία.

Υπάρχουν, όμως, και κάποιοι πολίτες, οι οποίοι δεν πείθονται με τον λόγο. Ο Πλάτων αποδέχεται ως μέσο διαμόρφωσής τους τη βία. Στους «Νόμους» ο φιλόσοφος αναφέρει ότι ο άριστος νομοθέτης συνδυάζει την πειθώ με τη βία, η οποία αφορά τον «ἄπειρον παιδείας ὄχλον», στον οποίο ο φιλόσοφος-νομοθέτης θα επιβάλλει, αν πολυπραγμονεί, καταναγκαστικά, υποχρεωτικά μέτρα για τη συμμόρφωσή του στο πνεύμα της δικαιοσύνης. Η βία δηλαδή πρέπει να εφαρμόζεται στον όχλο, ο οποίος δεν έχει λάβει παιδεία και δεν μπορεί με την πειθώ να οδηγηθεί στον σωστό δρόμο. Πρόκειται για τον καταναγκασμό που ορίζεται από τον νόμο και δεν επιβάλλεται τυραννικά, αυταρχικά. Είναι αναγκαίο, όμως, να τονιστεί ότι η μέθοδος αυτή μπορεί να εφαρμοστεί και στους πεπαιδευμένους, που δεν έχουν συνετιστεί με την πειθώ.

Ο νόμος, επομένως, είναι το μέσο για την ευδαιμονία των πολιτών, ενώ η έλλειψή του συνεπάγεται την αυθαιρεσία και την αδικία. Είναι φανερό πως ο Πλάτων θεωρεί την επιβολή του νόμου απαραίτητη προϋπόθεση για την εξασφάλιση της αυτάρκειας και της ευδαιμονίας των πολιτών, κάτι που θα ήταν ανέφικτο με την ατομική δράση. Ωστόσο, η αναγκαστική επιβολή κανόνων και απαγορεύσεων, όσο κι αν βρίσκεται μέσα στη φύση των νόμων, δεν παύει να αποτελεί παρέμβαση στις ελεύθερες επιλογές των πολιτών. Στις θέσεις αυτές του Πλάτωνα διακρίνουμε ένα καθεστώς παρεμβατικό, το οποίο κατευθύνει τις δραστηριότητες του πολίτη και περιορίζει την ατομική ελευθερία και δράση.

4. α. κατάφαση, σχολείο, λήθη, χρηστός, εφετείο

β. πολίτας, ἐπιμελειῶσθαι, συναρμόττων, ὠφελεῖν, ἐροῦμεν

5. Σχολικό Βιβλίο, σελ. 97-98, «Το ενδιαφέρον...του Αγαθού»

Φ Ρ Ο Ν Τ Ι Σ Τ Η Ρ Ι Α
Ο Μ Ο Κ Ε Ν Τ Ρ Ο
Α. Φλωρόπουλου
 για μαθητές με απαιτήσεις

30
 ΧΡΟΝΙΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

http://www.floropoulos.gr - email: info@floropoulos.gr

• ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ: Βερανζέρου 6, Πλατεία Κάνιγγος, Τηλ.: 210-38.14.584, 38.02.012, Fax: 210-330.42.42
 • ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: Λ. Βουλιαγμένης 244 (μετρό Δάφνης), Τηλ.: 210-9.76.76.76, 9.76.76.77

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Κυριακή 11 Ιανουαρίου 2015

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:

Α. Έχω τη γνώμη ότι η σημερινή δίκη αποτελεί πάρα πολύ μεγάλη απόδειξη για το ότι κανείς από τους πολίτες δεν έχει υποστεί βλάβη ούτε από τη ρητορική μου ικανότητα ούτε από τα συγγράμματά μου. Γιατί, αν κάποιος είχε αδικηθεί, αν και μέχρι τώρα ησύχαζε, δεν θα περιφρονούσε την παρούσα ευκαιρία, αλλά θα ερχόταν ή για να κατηγορήσει ή για να καταθέσει μαρτυρία εναντίον μου. Διότι, αφού εκείνος που δεν έχει ακούσει ποτέ μέχρι τώρα κάτι κακό, με ενέπλεξε σε μια τόσο σοβαρή δίκη, ασφαλώς εκείνοι που είχαν κακοποιηθεί θα προσπαθούσαν να με τιμωρήσουν. Γιατί ούτε φυσικό ούτε δυνατό είναι τούτο, εγώ δηλαδή να έχω αδικήσει πολλούς ανθρώπους, και από την άλλη όσοι εξαιτίας μου έχουν περιπέσει σε συμφορές να ησυχάζουν και να μην τολμούν να με κατηγορήσουν, αλλά απέναντι στους δικαστικούς μου αγώνες να είναι πιο ήσυχοι και από εκείνους που δεν έχουν καθόλου αδικηθεί, ενώ είχαν τη δυνατότητα, αν δηλώσουν όσα έχουν πάθει, να με τιμωρήσουν πάρα πολύ αυστηρά.

Β. α) τῆ δυνότητι, τὴν δυνότητα
 ταῖς δυνότησι, τὰς δυνότητας
 τῷ πολίτη, τὸν πολίτην
 τοῖς πολίταις, τοὺς πολίτας
 τῷ ἀγῶνι, τὸν ἀγῶνα
 τοῖς ἀγῶσι, τοὺς ἀγῶνας
 τῇ τιμωρίᾳ, τὴν τιμωρίαν
 ταῖς τιμωρίαις, τὰς τιμωρίας.

β) βέβλαψαι	ἦλθες
βεβλαμμένος ἦς	ἔλθης
βεβλαμμένος εἶης	ἔλθοις
βέβλαψο	έλθέ

πέπονθας
 πεπονθῶς ἦς
 πεπονθῶς εἶης
 πεπονθῶς ἴσθι

Γ. α) τεκμήριον= κατηγορούμενο στο υποκείμενο **κίνδυνον**
κατηγορήσων= τελική μετοχή συνημμένη στο ενν. υποκείμενο **τις**
τοὺς περιπεπτωκότας= επιθετική μετοχή υποκείμενο στο απαρέμφατο **ἔχειν ἡσυχίαν**
τῶν ἡδικομένων= επιθετική μετοχή ως γενική συγκριτική από το **πρῶτους**
αὐτοῖς= δοτική προσωπική στο απρόσωπο **ἔξόν**.

β) Υπόθεση: εἰ γὰρ τις ἦν ἡδικομένος (ορ. ιστορ. χρ.)
Απόδοση: οὐκ ἂν ἡμέλησε / ἀλλ' ἦλθεν ἂν (δυνητική οριστική). Πρόκειται για το αντίθετο του πραγματικού.

γ) Οὐθ' ἡ δυνότης ἡ ἐμὴ οὔτε τὰ συγγράμματα βεβλάφασι οὐδένα τῶν πολιτῶν.